

بررسی رابطه احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانشجویان

زهرا دریکوندی^۱، ناهید دریکوندی^۲، خدیجه گشتیل^۳، محسن باقری^۴

^۱ کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه شهیدچمران، اهواز، ایران

^۳ کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه شهیدچمران، اهواز، ایران

^۴ استادیار گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهیدچمران اهواز انجام شده است. روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهیدچمران اهواز بوده که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و حجم نمونه نیز ۲۳۴ نفر می‌باشد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل پرسشنامه احساس تنهایی دی‌توماسو^۱ (۲۰۰۴)، پرسشنامه انزوای اجتماعی راسل^۲ (۱۹۷۶) و پرسشنامه محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. یافته‌ها حاکی از آن است که بین احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج بین عملکرد تحصیلی و شبکه‌های اجتماعی رابطه منفی و معنی‌داری را نشان داد. نتایج رگرسیون این پژوهش نشان داد که احساس تنهایی و انزوای اجتماعی از پیش‌بینی‌کننده استفاده از شبکه‌های اجتماعی دانشجویان به شمار می‌روند.

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی مجازی، احساس تنهایی، انزوای اجتماعی، عملکرد تحصیلی.

^۱ Dye Thomas

^۲ Russel

۱- مقدمه

شبکه‌های اجتماعی مجازی^۱، یکی از ابزارهای نوین ارتباطی است که امکان تبادل اطلاعات و برقراری ارتباط هم‌زمان و غیرهم‌زمان را به کاربران خود می‌دهد. با پیدایش شبکه‌های اجتماعی، استفاده از این شبکه‌ها جزء جدایی ناپذیری از زندگی بسیاری از افراد به ویژه دانشجویان شده است که بر روی کلیه جوانب زندگی آن‌ها، از جمله میزان مطالعه و عملکرد تحصیلی آن‌ها، تأثیر مستقیم داشته است (تامپسون و همکاران^۲، ۲۰۰۸). نتایج پژوهش تمنایی‌فر و همکاران (۱۳۹۲) با عنوان رابطه میزان استفاده از اینترنت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی کاشان نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد. در حال حاضر شبکه‌های اجتماعی مجازی به یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتباطی در سطح جامعه و جهان تبدیل شده و از شهرت فراوانی برخوردار هستند (جوادی نیا و همکاران، ۱۳۹۱). سایت‌های شبکه اجتماعی توجه میلیون‌ها نفر از کاربران را در سرتاسر جهان به خود جلب کرده‌اند (بوید و الیسون^۳، ۲۰۰۷). اندرسون^۴ (۲۰۰۸) ادعا می‌کند که سایت‌های شبکه اجتماعی را می‌توان به طور مؤثر برای گسترش یادگیری مورد استفاده قرار داد. چنین گسترشی ممکن است شبکه‌ای از همکلاسی‌ها، معلمان، کارشناسان حرفه‌ای و دیگر جوامع باشد (لی و همکاران^۵، ۲۰۰۸).

باتوجه به افزایش محبوبیت سایت‌های شبکه اجتماعی، تعامل اجتماعی افراد با دوستان، خانواده و مخاطبین حرفه‌ای از قلمرو برون خطی به یک نهاد آنلاین تبدیل شده است (گالین^۶، ۲۰۱۰). شبکه‌های اجتماعی، محل گردهمایی میلیون‌ها کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرزهای جغرافیایی، زبان، جنسیت و فرهنگ به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. از نظر افراسیابی (۱۳۹۱)، شبکه اجتماعی ساختاری اجتماعی است که از گروه‌هایی که عمدتاً فردی یا سازمانی هستند تشکیل شده است و الگویی ارتباطی است که مردم را به هم متصل می‌کند یا پیوندهایی است که افراد را با گروه‌هایی از مردم مرتبط می‌سازد. با ظهور سایت‌های شبکه‌های اجتماعی مانند وبلاگ‌ها^۷، فیس‌بوک^۸، توییتر^۹، فلیکر^{۱۰} و یوتیوب^{۱۱} کاربران به طور مداوم به این شبکه‌ها متصل شده و قادر به برقراری ارتباط با یکدیگر هستند (دینک و ژانگ^{۱۲}، ۲۰۱۰). از آنجا که برقراری ارتباط اصلی‌ترین دلیل استفاده از کاربران از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد و افراد در زمان کمی با افراد متعدد می‌توانند ارتباط برقرارکنند، در بسیاری از موارد منجر به استفاده افراطی افراد، به خصوص نوجوانان و جوانان از این شبکه‌ها شده است و باعث می‌شود که افراد در فضای مجازی بیش از ارتباط در فضای واقعی علاقه‌مند شوند که این امر می‌تواند سلامت روانی آن‌ها را

1. Virtual Social Networks

2. Thompson et al

3. Boyd & Ellison

4. Anderson

5. Lee & McLoughlin

6. Gallion

7. Blogs

8. Facebook

9. Twitter

10. Flickr

11. You Tube

12. Ding & Zhang

تهدید کند. اختلالاتی چون اعتیاد به اینترنت، افسردگی، انزوای اجتماعی، اختلال هویت و عدم اعتماد به نفس از جمله اختلالات رایج استفاده مفرط از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد (برات‌دستجردی و صیادی، ۱۳۹۱). محسنی‌تبریزی و همکاران (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان استغراق در فضای مجازی و عوارض فردی و روانی آن: پیمایش کاربران جوان اینترنت در شهر تهران انجام دادند. براساس نتایج، میانگین ساعات استفاده از اینترنت برای کاربران ۱۷:۱۴ ساعت در هفته بود. ۲۹ درصد کاربران، به اینترنت اعتیاد داشتند و همه آن‌ها درجات مختلفی از احساس ضعف و ناتوانی در انجام امور، اجتماع‌گریزی، تنهایی و انزوای اجتماعی، عدم تمایل به روابط و تعامل بین فردی را از خود نشان دادند. تمایل پسران به اینترنت شدیدتر از دختران بود و تفاوت معناداری بین دختران و پسران در میزان اعتیاد به اینترنت، تنهایی و انزوای اجتماعی وجود داشت. شبکه‌های اجتماعی مجازی قدرت فرهنگی عظیمی را در بردارند تا سبک زندگی افراد را تحت شعاع قرار دهند و به جهت‌گیری خاص در جنبه‌های گوناگون زندگی منجر شوند. افراد از طریق رسانه‌های مورد استفاده‌شان الگوهای ویژه‌ای را برای رفتارهای خاص در هریک از حوزه‌های زندگی دنبال می‌کنند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۳). بیل‌گیتس معتقد است تحت تأثیر فضاهای مجازی جدید که در آن تلویزیون‌ها و کامپیوترها به یک شبکه جهانی هوشمند جهانی مرتبط هستند عناصر رفتاری انسان‌ها شکل خواهند گرفت و این شبکه‌ها ستون فقرات ساختار اجتماعی ما را تشکیل می‌دهند (ساروخانی و همکاران، ۱۳۸۸). طرفداران استفاده از شبکه‌های اجتماعی مدعی هستند که مسلماً این شبکه‌ها می‌توانند زندگی کاربران، من جمله دانشجویان را تحت تأثیر قرار دهند. پژوهش‌های اخیر ادعا می‌کنند که اصولاً دانشجویان بین ۱۰ تا ۶۰ دقیقه در هر روز در شبکه‌های اجتماعی وقت می‌گذارند (جاینسون، ۲۰۰۸، راس و همکاران، ۲۰۰۹، به نقل از مرادی و همکاران، ۱۳۹۳). دانشجویانی که به طور مداوم از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند ساعات اندکی را به مطالعه می‌گذارند که این می‌تواند تأثیر مضر بر عملکرد تحصیلی‌شان بگذارد (کایرچنر و همکاران^۱، ۲۰۱۰). نتایج پژوهش جوادی‌نیا و همکاران (۱۳۹۱) با عنوان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نشان داد که دانشجویان با معدل و عملکرد تحصیلی پایین‌تر نسبت به دانشجویان با عملکرد و معدل بالاتر، بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. مالمیر و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویان پرستاری در آموزش زبان انگلیسی انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد میزان پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویانی که زبان انگلیسی را از طریق شبکه اجتماعی مجازی، آموزش دیدند، بیش‌تر از میزان پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویانی بود که به روش سنتی زبان انگلیسی را آموزش دیدند. برخی مطالعات نیز تفاوت معنی‌داری بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی نشان ندادند از جمله: حسن‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) پژوهشی با عنوان رابطه بین استفاده افراطی از تکنولوژی (اعتیاد به اینترنت و SMS) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان انجام دادند. نتایج نشان داد که بین استفاده افراطی از اینترنت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد؛ اما بین استفاده افراطی از اینترنت و احساس تنهایی رابطه معنادار وجود دارد. همچنین در مطالعه‌ای دیگر نتایج پژوهش کالرا و منانی^۲ (۲۰۱۳) با عنوان تأثیر سایت‌های شبکه‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی افراد درونگرا و برونگرا نشان داد که بین پیشرفت تحصیلی کاربران و غیرکاربران شبکه‌های اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با تفاوت‌های شخصیتی از نظر استفاده یا عدم استفاده از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. افزایش یافتن تعداد کاربرانی که از شبکه‌های اجتماعی به ویژه فیس‌بوک استفاده می‌کنند سئوالات مهمی در مورد نقش‌ها و اثرات آن بر زندگی اجتماعی به‌وجود آورده است (رایان و همکاران، ۲۰۱۱، به نقل از آیدین و همکاران^۳، ۲۰۱۳). کریمی به همراه خدابخنده لو (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان

^۱ Kirschner & Karpinski

^۲ Kalra & Manani

^۳ Aydin et al

دیدگاه دانشجویان ایرانی نسبت به استفاده از سایت‌های شبکه اجتماعی انجام دادند نتایج نشان داد بین دختران و پسران در استفاده علمی از فیس‌بوک تفاوت معناداری وجود ندارد.

اصطلاح شبکه‌های اجتماعی را برای نخستین بار چی ای بارنز در سال ۱۹۵۴ طرح کرد و از آن پس به سرعت به شیوه‌ای کلیدی در تحقیقات و مطالعات بدل گشت. در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به این صورت تعریف می‌شود که یک مجموعه‌ای از نهادهای اجتماعی که شامل مردم و سازمان‌ها که به وسیله مجموعه‌ای از روابط معنی‌دار اجتماعی به هم متصل‌اند و با هم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع روابط هم‌چون دستی‌ها و روابط چهره به چهره متمرکز است اما خدمات شبکه اجتماعی امروزه بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتر واسط متمرکز است (معمار و همکاران، ۱۳۹۱). یک شبکه اجتماعی، مجموعه‌ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیفات عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند، یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و از میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید استفاده کنند (بوید و همکاران، ۲۰۰۷). شبکه‌های اجتماعی هر چند که باعث گسترش ارتباطات انسان شده است ولی از سوی دیگر باعث فاصله گرفتن وی از جامعه واقعی و ارتباطات رودرو شده و گرایش به تنهایی را در انسان‌ها افزون کرده است. با توجه به سرعت تحولات پیرامون فضای مجازی، می‌توان پیش‌بینی کرد که اینترنت به تدریج جایگزین روابط واقعی انسان‌ها در زندگی روزمره شود و از آنجا که زندگی اجتماعی براساس همان روابط و ارتباطات میان انسانی بنا می‌شود، شناخت‌هایی که ممکن است این روابط را تهدید کنند حائز اهمیت است (مصطفوی کهنگی، ۱۳۹۳). محسنی و همکاران (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کاربران کافی‌نت‌های تهران) انجام دادند. در این پژوهش ۲۰۴ نفر از کاربران کافی‌نت‌ها طی یک نمونه‌گیری سهمیه‌ای-اتفاقی پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. نتایج به-دست آمده میان زمان استفاده از اینترنت در طول شبانه روز و انزوای اجتماعی رابطه‌ای معنادار و معکوس نشان داد. همچنین استفاده اجتماعی از اینترنت موجب کاهش انزوای اجتماعی می‌گردد.

گاتمن تنهایی را معادل انزوای اجتماعی^۱ می‌داند. پرلن و پیلاثو تنهایی را برحسب تفاوت و شکاف بین سطح مطلوب و سطح موجود روابط اجتماعی افراد، با در نظر گرفتن جنبه‌های کمی و کیفی آن، تعریف کردند. به نظر آن‌ها، مبنای احساس تنهایی، فاصله و شکاف بین آرمان‌های فرد (آنچه می‌خواهد) و دستاوردهای او (آنچه به دست آورده است) در روابط و صمیمیت‌های بین فردی است. هرچه این فاصله بیشتر باشد، احساس تنهایی بیشتر است (واحدی و همکاران، ۱۳۸۹). در رابطه با احساس تنهایی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی نتایج تحقیقات موجود چندان یکدست نیست. برای مثال منصوریان و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان رابطه وابستگی به تلفن همراه با احساس تنهایی و حمایت اجتماعی در دانشجویان انجام دادند. یافته‌ها حاکی از آن است که میان نمرات وابستگی به تلفن همراه با احساس تنهایی و حمایت اجتماعی همبستگی منفی معنادار وجود دارد. میانگین نمره وابستگی به تلفن همراه در زنان دانشجو و دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و بهداشت بیشتر بود. دسته‌بندی متوسط و شدید وابستگی به تلفن همراه و حمایت اجتماعی در دانشجویان زیر ۲۵ سال بیشتر مشاهده شد. همچنین نعمی و نوری ثمرین (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی براساس احساس تنهایی و عزت نفس در دانشجویان دختر انجام دادند. نتایج نشان داد که بین احساس تنهایی و عزت نفس با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه معنادار وجود دارد. افزون بر این، بین ابعاد احساس تنهایی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. عزت نفس و احساس تنهایی می‌توانند اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به طور معناداری پیش‌بینی کنند. آیدین و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین اهداف استفاده از فیس‌بوک و کمرویی و احساس تنهایی دانشجویان انجام دادند که در آن بین ۴۳۵ نفر از دانشجویان (۲۷۴ زن و ۱۶۱ مرد) پرسشنامه پخش شد. نتایج حاصل از این

^۱ . Social Isolation

مطالعه نشان داد که بین استفاده از فیس‌بوک و کمرویی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد اما بین برقراری ارتباط با دوستان و احساس تنهایی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. در نقطه مقابل برخی پژوهش‌ها بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و احساس تنهایی رابطه معنی‌دار گزارش نکرده‌اند؛ مثلاً آرتز و همکاران^۱ (۲۰۱۴) پژوهشی با عنوان رابطه بین استفاده از سایت شبکه‌های اجتماعی و احساس تنهایی و سلامت روان در جامعه بزرگسالان انجام دادند. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از افراد حداقل چندبار در هفته از سایت شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و احساس تنهایی به طور کلی و تنهایی عاطفی و اجتماعی به طور خاص رابطه‌ای به دست نیامد. همچنین بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سلامت روان ارتباط مثبتی نشان داده نشد. همچنین در پژوهشی دیگر اداکی و همکاران^۲ (۲۰۱۳) نشان دادند که بین استفاده از اینترنت و کمرویی و پرخاشگری ارتباط مثبت وجود دارد اما ارتباط آماری معنی‌داری بین استفاده از اینترنت و خودشیفتگی، احساس تنهایی و مفهوم خود به دست نیامد.

مودی (۲۰۰۱) به نقل از نادری و همکاران، (۱۳۸۹) به طرح دو نوع تنهایی پرداخت. تنهایی هیجانی و تنهایی اجتماعی. تنهایی هیجانی در نتیجه فقدان روابط صمیمانه در زندگی اجتماعی فرد پدید می‌آید، در حالی که تنهایی اجتماعی، حاصل مورد توجه واقع نشدن و در حاشیه باقی ماندن است. به نظر مودی کاربران اینترنت ممکن است از افزایش تنهایی هیجانی، رنج ببرند، ولی به واسطه اوقاتی که در جوامع مجازی از طریق اینترنت ایجاد می‌شود، تنهایی اجتماعی کمتری را احساس می‌کنند. هرچه انسان به تنوع همجواری مجازی بیشتر توجه کند و بیشتر آن را فراگیرد، وقت کمتری را به کسب و به کارگیری مهارت‌های لازم برای همجواری غیرمجازی اختصاص می‌دهد.

آفونسو خاطر نشان می‌کند که استفاده از اینترنت سبب ایجاد انزوای اجتماعی، تنهایی، دوری از خانواده و به طور کلی کاهش سلامت روانی است. دوری از خانواده و دوستان نوعی حالت روانی است که به آن انزوای اجتماعی می‌گویند. تنهایی و از دست دادن حمایت‌های اجتماعی، دو متغیر نشان‌دهنده انزوای اجتماعی هستند (آفونسو، ۱۹۹۹ به نقل از ربیعی، ۱۳۹۲). فرژن عقیده دارد اینترنت به دو دلیل می‌تواند افراد را از تماس‌های اجتماعی محروم سازد. نخست آن که این پتانسیل در اینترنت وجود دارد که به واسطه تعاملات مجازی، جایگزین تماس‌های اجتماعی حقیقی شود که معمولاً در معاملات اقتصادی به چشم می‌خورد و دوم اینکه وقت‌گیر است (همت آبادی، ۱۳۸۷). صاحب‌نظرانی همچون مک‌کنا، گرین و گلاسون^۳ (۲۰۰۲) معتقدند که افرادی که احساس تنهایی^۴ می‌کنند برای برقراری تعامل با دیگران و یا حتی اظهار خود به استفاده از اینترنت رو می‌آورند. نتایج مطالعه کیم و همکاران^۵ (۲۰۰۹) نشان داد که کسانی که احساس تنهایی کرده و یا مهارت اجتماعی ضعیفی دارند به اینترنت متوسل می‌شوند. مطالعه ساندرز و همکاران^۶ (۲۰۰۰) بر اثرات اجتماعی جوانان نشان داد که هر قدر استفاده از اینترنت بیشتر باشد، به همان نسبت افسردگی و انزوای اجتماعی آن‌ها بیشتر می‌شود.

به دلیل این که تعداد کاربران اینترنتی روز به روز در حال افزایش‌اند و بخش عمده از این کاربران جوانان می‌باشند و از آنجایی که این شبکه‌ها تأثیرات گسترده‌ای بر حوزه‌های مختلف فردی، اجتماعی و خانوادگی آن‌ها دارد، دلیل اصلی برای پرداخت به

^۱ . Aarts et al

^۲ . Odaci et al

^۳ . Mckenna , Green & Gleason

^۴ . Loneliness

^۵ . Kim, Larose & Peng

^۶ . Sanders et al

این پژوهش است تا بهتر بتوان اثرات این پدیده جدید را شناسایی کرد و از آن جا که متغیرهایی مثل احساس تنهایی و انزوای اجتماعی نقش زیادی در چگونگی روابط برقرار کردن افراد و سلامت روان آن‌ها ایفا می‌کند، ما درصدد این برآمدیم که رابطه‌ی احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان را بررسی کنیم. با وجود شیوع همه‌گیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و مزایا و معایب آن تحقیقات زیادی در این زمینه وجود ندارد؛ شاید بدین دلیل که پدیده اجتماعی نسبتاً جدیدی است و فرصت محدودی برای تحقیق اکتشافی در این زمینه وجود داشته است. از این رو انجام پژوهش‌های جدی در زمینه‌ی حوزه‌های مختلف متأثر از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی امری ضروری به نظر می‌رسد و شناخت عوامل دخیل در استفاده از این شبکه‌ها بدون مطالعه، بررسی و تحقیق همه‌جانبه میسر نیست. از رهگذر چنین مطالعاتی است که می‌توان آینده‌نگری کرد و افق پیش‌روی جامعه را ترسیم نمود؛ بنابراین فرضیه‌های زیر برای این پژوهش در نظر گرفته شده است.

۱. بین احساس تنهایی دانشجویان با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد.
۲. بین انزوای اجتماعی دانشجویان و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد.
۳. بین عملکرد تحصیلی دانشجویان با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد.

۲- روش تحقیق

۲-۱- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

روش این پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهیدچمران اهواز می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ مشغول تحصیل بوده‌اند. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشه‌ای و حجم نمونه در نظر گرفته شده با استفاده از جدول مورگان ۲۳۴ (۱۱۸ دختر و ۱۱۵ پسر) نفر بود. در ابتدا کل دانشجویان به سه گروه علوم انسانی، فنی مهندسی و علوم پایه تقسیم شدند و سپس بین هر گروه به صورت تصادفی پرسشنامه پخش شد. بعد از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، از حجم نمونه تعداد ۹ پرسشنامه به علت ناقص بودن حذف گردید و نمونه شامل ۲۲۵ دانشجو گردید.

۲-۲- ابزار

۱- یکی از ابزارهای این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی است. این پرسشنامه دربرگیرنده سؤالاتی است که به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و همچنین ۸ سؤال در مورد استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان مربوط می‌شود. ضریب پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شد.

۲- برای سنجش احساس تنهایی از پرسشنامه استاندارد فرم کوتاه شده مقیاس احساس تنهایی اجتماعی - عاطفی بزرگسالان (SELSA-S)^۱ که توسط دی‌توماسو و همکاران (۲۰۰۴) تهیه شده بود استفاده شد. SELSA-S ابزاری چندبعدی است که احساس تنهایی را در سه بعد: رمانتیک، خانوادگی و اجتماعی ارزیابی می‌کند؛ ۱۲ گویه را شامل می‌شود که هر گویه در مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت از (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵) قرار دارد. مؤلفان این مقیاس ضریب آلفای کرونباخ را بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند که حاکی از همسانی درونی بالای مقیاس است. همچنین جوکار و همکاران (۱۳۹۰) ضریب پایایی این

^۱Social-Emotional Loneliness Scale for Adults-Short form

مقیاس را برای ابعاد احساس تنهایی رمانتیک، اجتماعی و خانوادگی به ترتیب برابر ۰.۹۲، ۰.۸۴ و ۰.۷۸ گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰.۹۳ محاسبه شد.

۳- برای سنجیدن انزوای اجتماعی در این پژوهش با اقتباس از مقیاس انزوای اجتماعی (UCLA) راسل و همکاران در سه بعد انزوای اجتماعی (روابط و معاشرت با خویشاوندان، روابط با دوستان و روابط با همسایگان) مورد سنجش قرار گرفته است. این مقیاس جهت بررسی احساس عینی فرد از تنهایی و انزوای اجتماعی در سال ۱۹۷۶ توسط راسل و همکاران ساخته شده و از ۲۰ جمله تشکیل شده که همگی میزان تنهایی فرد را نشان می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این آزمون در نمونه‌های متفاوت بزرگسالان، دانشجویان و معلمان محاسبه شده که بین ۰.۹۴ تا ۰.۸۹ است. یعقوبی‌دوست (۱۳۹۲) ضریب پایایی این مقیاس را ۰.۸۸ گزارش کردند و در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰.۹۳ محاسبه شد.

لازم به ذکر است که برای اندازه‌گیری متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان، در قسمت جمعیت‌شناختی پرسشنامه، گزینه‌ای در مورد میانگین نمرات کل دروس آن‌ها در نظر گرفته شده است.

۳-۲- شیوه و روند اجرا

بعد از انتخاب گروه نمونه، پرسشنامه‌ها در بین دانشجویان توزیع گردید و بعد از توضیحی مقدماتی از آن‌ها خواسته شد که در همان فرم‌های پرسشنامه به پاسخ‌دهی بپردازند. به غیر از سؤالات جمعیت‌شناختی تمام سؤالات نیاز به پاسخ تشریحی نداشته و آزمودنی تنها می‌بایست در برابر هر گزینه، بسته به پاسخ موردنظر علامت‌گذاری کند. بعد از اتمام پاسخ‌دهی، فرم‌های پرسشنامه جمع‌آوری گردید و پس از کدگذاری متغیرها و نمره‌گذاری پرسشنامه‌ها، داده‌ها با کمک نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده، در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی از فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شده و در سطح آمار استنباطی روابط بین متغیرهای پیش بین و ملاک با استفاده از روش ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شده است.

۳- یافته‌های تحقیق

۳-۱- یافته‌های توصیفی

در این پژوهش در کنار بررسی فرضیه‌های اصلی، پاره‌ای از اطلاعات توصیفی که به نظرمی‌آمد مفید واقع شوند نیز استخراج گردیده است. در جدول شماره یک میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش درج شده است.

جدول ۱: تعداد، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
۱- احساس تنهایی	۲۲۵	۴۱/۵۰	۱۴/۷۳	۱۵	۷۵
۲- انزوای اجتماعی	۲۲۵	۶۳/۱۲	۱۵/۴۵	۲۷	۱۰۰
۳- عملکرد تحصیلی	۲۲۵	۱۶/۲۲	۱/۴۳	۱۱/۳۲	۱۹/۳۷
۴- شبکه‌های اجتماعی	۲۲۵	۳۵/۱۱	۱۰/۵۶	۱۱	۵۵

همان طور که اطلاعات مربوط به جدول ۱ نشان می دهد احساس تنهایی دارای میانگین $41/50$ و انحراف معیار $14/73$ ، انزوای اجتماعی دارای میانگین $63/12$ و انحراف معیار $15/45$ ، عملکرد تحصیلی دارای میانگین $16/22$ و انحراف معیار $1/43$ ، شبکه های اجتماعی دارای میانگین $35/11$ و انحراف معیار $10/56$ می باشند.

۳-۲- یافته های استنباطی

فرضیه اصلی: بین احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۲: ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴
۱- احساس تنهایی	-	-	-	-
۲- انزوای اجتماعی	$0/821$	-	-	-
۳- عملکرد تحصیلی	$-0/344$	$-0/287$	-	-
۴- شبکه های اجتماعی	$0/597$	$0/599$	$-0/222$	-

همان گونه که در جدول شماره ۲ ملاحظه می شود ضریب همبستگی بین احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با شبکه های اجتماعی به ترتیب برابر با $0/597$ ، $0/599$ و $-0/222$ می باشد. همه این ضرایب در سطح $0/001$ معنی دار هستند؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت بین احساس تنهایی با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه مثبت معنادار و بین انزوای اجتماعی با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه مثبت معنادار و همچنین بین عملکرد تحصیلی و میزان استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه منفی معناداری وجود دارد.

جدول ۳: رگرسیون گام به گام برای پیش بینی شبکه های اجتماعی بر اساس متغیرهای احساس تنهایی و انزوای اجتماعی

مدل	پیش بین	R	R2	F	B	β	T	P
۱	احساس تنهایی	$0/599$	$0/358$	$124/61$	$0/232$	$0/324$	$3/53$	$0/000$
۲	انزوای اجتماعی	$0/627$	$0/393$	$71/74$	$0/228$	$0/333$	$3/63$	$0/000$

به منظور بررسی این که نمرات احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی تا چه حد می توانند نمرات میزان استفاده از شبکه های اجتماعی را پیش بینی کنند، از روش رگرسیون گام به گام استفاده شد. مقدار R^2 به دست آمده ($0/393$) بدین معنی است که ۳۹ درصد از واریانس متغیر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی توسط ۲ متغیر احساس تنهایی و انزوای اجتماعی تبیین می شود. نسبت F محاسبه شده در سطح اطمینان حداقل ۹۹ درصد معنادار است؛ بنابراین می توان نتیجه

گرفت که بین متغیرهای احساس تنهایی و انزوای اجتماعی و متغیر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد. با مراجعه به آمار t و سطوح معناداری می توان قضاوت کرد که هر دو متغیر احساس تنهایی و انزوای اجتماعی با متغیر شبکه های اجتماعی همبستگی معنادار دارند. علامت ضرایب بتای به دست آمده نشان داد که هر ۲ متغیر احساس تنهایی و انزوای اجتماعی با متغیر میزان استفاده از شبکه های اجتماعی همبستگی مثبت و معنادار دارند.

۴- بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی رابطه احساس تنهایی، انزوای اجتماعی و عملکرد تحصیلی با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی در بین دانشجویان انجام شد. یافته های پژوهش نشان داد که بین احساس تنهایی و انزوای اجتماعی با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. این نتیجه با مطالعات منصوریان و همکاران (۱۳۹۳)، محسنی و همکاران (۱۳۸۵)، محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۸۹)، حسن زاده و همکاران (۱۳۸۹)، نعیمی و همکاران (۱۳۹۵)، آیدین و همکاران (۲۰۱۳) و ساندروز و همکاران (۲۰۰۰) همسو و هماهنگ و با تحقیقات آرتز و همکاران (۲۰۱۴) و اداکی و همکاران (۲۰۱۳) ناهمسو است. افراد هرچه بیشتر از شبکه های اجتماعی مجازی استفاده کنند، گرایش بیشتری به خزیدن در دنیای غیرواقعی و تنهایی دارند، چرا که استفاده مفرط از شبکه ها درگیری فرد در دنیای فیزیکی و اجتماعی را کاهش می دهد. اینترنت و شبکه های اجتماعی، به عنوان رسانه های ارتباطی و سرگرم کننده، زندگی مفرح و امنی را برای تعدادی از افراد مهیا می کند که در دنیای واقعی انکار شده اند. شبکه های مجازی می تواند گریزگاهی برای کسانی باشد که از مشکلات روانی رنج می برند و به تشویش و احساس تنهایی دچار هستند و همچنین وسیله ای برای ارضای نیازهای هیجانی و روانی آن هاست. افرادی که احساس تنهایی می کنند و کسانی که بیشتر می خواهند از دیگران فرار کنند، از وبسایت ها استفاده می کنند. مارشال (به نقل از سواری و همکاران، ۱۳۹۱) مطرح می کند که افرادی که احساس تنهایی می کنند یا از زندگی روزمره خود انزجار و تنفر دارند، به دنبال صمیمیت در اینترنت می گردند. البته باید به این نکته اشاره کرد که اثر اینترنت و همینطور شبکه های اجتماعی بر احساس تنهایی و انزوای اجتماعی چه در زمینه افزایش و چه کاهش آن بستگی شدید به نوع استفاده و میزان زمان اختصاص داده شده می باشد. اگر افراد به منظور ایجاد ارتباط با دیگران و استحکام روابط اجتماعی از اینترنت استفاده کند منجر به کاهش احساس تنهایی و انزوای اجتماعی و در صورت به کارگیری به منظور فرار از حقایق موجب افزایش احساس تنهایی و انزوای اجتماعی خواهد شد.

همچنین یافته های پژوهش نشان داد بین عملکرد تحصیلی و میزان استفاده از شبکه های اجتماعی رابطه معنی دار معکوسی وجود دارد. این نتیجه با پژوهش های تمنایی فر و همکاران (۱۳۹۲)، جوادی نیا و همکاران (۱۳۹۱) و مال میر و همکاران (۱۳۹۵) همسو و با مطالعات حسن زاده و همکاران (۱۳۹۱)، کریمی و همکاران (۲۰۱۳) و کالرا و همکاران (۲۰۱۳) ناهمسو است؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت استفاده زیاد از شبکه ها بر عملکرد تحصیلی و مطالعه درسی دانشجویان تأثیر می گذارد؛ یعنی هرچه میزان استفاده افراد از شبکه ها بالاتر رفته به همان میزان نیز مطالعه درسی پایین آمده است. علاقه مندی بیشتر جوانان به فناوری و حضور آن ها در شبکه های اجتماعی مجازی در گرایش بیشتر دانشجویان به اینترنت و وابستگی به آن بی تأثیر نیست. از جمله مهم ترین عواملی که سبب تأثیر منفی استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان می گردد، می توان به کاهش زمان مطالعه ناشی از استفاده از این شبکه ها اشاره نمود. اغلب دانشجویان این گونه فعالیت های جانبی را از جمله مهم ترین عوامل بازدارنده از مطالعه می دانند که این امر سبب عقب ماندگی آن ها از تحصیل می شود. دانشجویانی که عضو شبکه های اجتماعی هستند، در اغلب موارد شبها به این شبکه ها وارد می شوند. این موضوع می تواند سبب ایجاد خستگی روزانه به علت اختلال در میزان خواب دانشجویان گردد که خود را به صورت عدم تمرکز در طی فرایند یادگیری و افت تحصیلی نشان دهد. استفاده مفرط از شبکه ها می تواند مشکلات روانشناختی، اجتماعی، درسی و یا شغلی در

زندگی فرد ایجاد کند. چنانچه در این پژوهش هم بیان شد استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی مطالعه درسی را کاهش می‌دهد و کم شدن مطالعه درسی، افت تحصیلی را به دنبال خواهد داشت.

لازم به ذکر است که مطالعه‌ی حاضر با چندین محدودیت مواجه بود. نخست، از آن‌جا که تحقیق حاضر از نوع همبستگی بود، استنباط علی از نتایج باید با احتیاط صورت گیرد. همچنین نمونه‌ی پژوهش، دانشجویان تحصیلات تکمیلی بوده‌اند و در تعمیم نتایج به جمعیت‌های دیگر باید جانب احتیاط نمود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود که این پژوهش بر روی گروه‌های دیگر جهت تعمیم‌دهی بیشتر انجام پذیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود والدین پیامدهای منفی استفاده بیش از حد از اینترنت و آسیب‌های روانی ناشی از آن را به فرزندان خود بازگو کنند و مسئولان و نهادهای فرهنگی-اجتماعی نیز وظیفه دارند فرهنگ استفاده درست و سالم از اینترنت را به افراد جامعه به ویژه جوانان و نوجوانان که بیشتر در معرض آسیب هستند، آموزش دهند.

منابع

۱. افراسیابی، محمدصادق. (۱۳۹۱). مطالعات شبکه‌های اجتماعی مجازی در خدمت آموزش. رشد تکنولوژی آموزشی، شماره ۳۰.
۲. برات دستجردی، نگین؛ صیادی، سمیه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان. تحقیقات علوم رفتاری، دوره ۱۰، شماره ۵. صص ۳۳۲-۳۴۰.
۳. تمنایی فر، محمدرضا؛ صدیقی ارفعی، فریبرز؛ گندمی، زینب. (۱۳۹۲). رابطه میزان استفاده از اینترنت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی کاشان. مجله دانشگاه علوم پزشکی قزوین، سال هفدهم، شماره ۲. صص ۷۸-۸۲.
۴. جوادی‌نیا، سیدعلیرضا؛ عرفانیان، مرتضی؛ عابدینی، محمدرضا؛ بیجار، بیتا. (۱۳۹۱). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. آموزش در علوم پزشکی، سال هشتم، شماره ۱۲. صص ۵۹۸-۶۰۶.
۵. جوکار، بهرام؛ سلیمی، عظیمه. (۱۳۹۰). ویژگی‌های روانسنجی فرم کوتاه مقیاس احساس تنهایی اجتماعی و عاطفی بزرگسالان. مجله علوم رفتاری، دوره ۵، شماره ۴. صص ۳۱۷-۳۱۱.
۶. حسن‌زاده، رمضان؛ صالحی، محمد؛ رضایی کیاسری، علیرضا. (۱۳۸۹). رابطه بین استفاده افراطی از تکنولوژی (اعتیاد به اینترنت و SMS) و وضعیت آموزشی و روانی دانش‌آموزان. فصلنامه روانشناسی تربیتی، سال اول، شماره ۳. صص ۸۱-۶۹.
۷. ربیعی، علی؛ محمدزاده یزد، فرشته. (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی فضای مجازی، بررسی تأثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانشجویان. فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال دوم، شماره ۶. صص ۴۳-۶۰.
۸. ساروخانی، باقر؛ توسلی، غلامعباس؛ سیدعربی نژاد، عزیزه. (۱۳۸۷). تأثیر فضاهای مجازی بر کنش اجتماعی جوانان دانشجوی دختر با تأکید بر اینترنت. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره ۱. صص ۱۵۲-۱۳۱.
۹. سواری، کریم؛ بشلیده، کیومرث. (۱۳۹۱). رابطه کمرویی و احساس تنهایی با اعتیاد به اینترنت. مجله دست‌آوردهای روان-شناختی، دوره چهارم، شماره ۲. صص ۲۱۲-۱۹۹.
۱۰. فتحی، سروش؛ وثوقی، منصور؛ سلمانی، گودرز. (۱۳۹۳). بررسی رابطه مصرف شبکه‌های اجتماعی مجازی با سبک زندگی جوانان (مرد مطالعه جوانان شهر خلخال). فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی جوانان، سال چهارم، شماره ۱۳. صص ۸۸-۶۹.
۱۱. مالمیر، مرتضی؛ زارع، محمد؛ فیض‌آبادی، نرگس؛ ساریخانی، راحله. (۱۳۹۵). تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویان پرستاری در آموزش زبان انگلیسی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. سال شانزدهم، شماره ۳۳. صص ۲۷۲-۲۶۵.
۱۲. محسنی، منوچهر؛ دوران، بهزاد؛ سهرابی، محمدهادی. (۱۳۸۵). "بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کاربران کافی‌نت‌های تهران)". مجله جامعه‌شناسی ایران. دوره هفتم، شماره ۲. صص ۹۵-۷۲.
۱۳. محسنی‌تیریزی، علیرضا؛ هویدا، لادن؛ امید، فاطمه. (۱۳۸۹). استغراق در فضای مجازی و عوارض فردی و روانی آن: پیمایش کاربران جوان اینترنت در شهر تهران. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال چهارم، شماره ۳. صص ۶۹-۵۱.

۱۴. مرادی، شهاب؛ رجب پور، مجتبی؛ کیان ارثی، فرحناز؛ حاجلو، نادر؛ رادبخش، ناهید. (۱۳۹۳). انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی. فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۰، سال چهارم، شماره ۱. ۹۵-۱۱۸.
۱۵. مصطفوی کهنگی، فرحناز. (۱۳۹۳). آسیب شناسی تأثیر استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی دانشجویان. فصلنامه مطالعات جامعه شناسی جوانان، سال پنجم، شماره ۱۵. صص ۱۵۶-۱۴۳.
۱۶. معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد؛ خاکسار، فاتره. (۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تأکید بر بحران هویتی ایران). فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره اول، شماره ۴. صص ۱۷۶-۱۵۵.
۱۷. منصوریان، مرتضی؛ صلحی، مهناز؛ ادی، زهره؛ لطیفی، مرضیه. (۱۳۹۳). رابطه وابستگی به تلفن همراه با احساس تنهایی و حمایت اجتماعی در دانشجویان. مجله علوم پزشکی رازی، دوره ۲۱، شماره ۱۲۰. صص ۷-۱.
۱۸. نادری، فرح؛ حق شناس، فریبا. (۱۳۸۹). رابطه تکانشگری و احساس تنهایی با میزان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان. یافته‌های نو در روان‌شناسی، سال ۴، شماره ۵. صص ۱۲۱-۱۱۱.
۱۹. نعیمی، عبدالزهرا؛ نوری‌ثمرین، شهرام. (۱۳۹۵). پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی براساس احساس تنهایی و عزت نفس در دانشجویان دختر. مجله زن در فرهنگ و هنر. دره ۸، شماره ۲. صص ۲۰۴-۱۹۳.
۲۰. واحدی، شهرام؛ فتح‌آبادی، جلیل؛ اکبری، سونیا. (۱۳۸۹). الگوی میانجی احساس تنهایی هیجانی و اجتماعی، بهزیستی معنوی، فاصله اجتماعی و افسردگی دانشجویان دختر. فصلنامه روانشناسی کاربردی، سال چهارم، شماره ۴. صص ۲۴-۷.
۲۱. همت آبادی، حمیدرضا. (۱۳۸۷). عوامل مؤثر بر میزان و چگونگی استفاده از اینترنت در بین دانش‌آموزان شهر مشهد و تأثیر آن بر احساس تعلق به ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۲۲. یعقوبی‌دوست، محمود. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین انزوای اجتماعی با میزان خشونت خانگی والدین نسبت به فرزندان نوجوان. فصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر، سال هفتم، شماره سوم. صص ۲۵۰-۲۲۵.
23. Aarts, S., Peek, S.T., & Wouters, E.J. (2014). The relation between social network site usage and loneliness and mental health in community-dwelling older adults. *International Journal of Geriatric Psychiatry*.
24. Anderson, T. (2008). Networks versus groups in higher education. From <http://eduspaces.net/terry/weblog/297738.html>.
25. Aydin, G.S., Muyan, M., & Demir, A. (2013). The investigation of Facebook usage purposes and shyness, loneliness. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*.93(2013).737-741.
26. Boyd, D.M., & Ellison, N.B. (2007). Social network sites: Definition, history and scholarship. *Journal of Computer Mediated Communication*. (13) 1. 210-230.
27. Ding, H., & Zhang, J. (2010). Social media and participatory risk communication during the H1N1 flu epidemic: A comparative study of the United States and China. *China Media Research*,6(4). 80-91.
28. DiTommaso, E., Brannen, C., & Best, L.A. (2004). Measurement and validity characteristic of the short version of the social and emotional loneliness scale for adults. *Educational and Psychological Measurement*.64 (1).99 -119.
29. Gallion, A.J. (2010). Applying the uses and gratifications theory to social networking sites: A review of related literature. <http://www.academia.edu/10776770/Applying-the-uses-and-gratifications-theory-to-social-networking-sites-A-review-of-related-literature>.
30. Kalra, R.K., & Manani, P. (2013). Effect of social networking sites on academic achievement among introverts and extroverts. *Asian Journal Sciences & Humanities*.2 (3).401-406.
31. Karimi, L & Khodabandelou, R. (2013). Perspective of Iranian university students about academic use of social networking sites: A study of Facebook. *International*

- Journal of Academic Research in Progressive Education and Development.2(3).113-123.
32. Kim, J., Larose, R., & Peng, W. (2009). Loneliness as the cause and the effect of problematic internet use: the relationship between internet use and psychological well-being. *Cyber Psychology & behavior*.12 (4).451-455.
 33. Kirschner, P.A., & Karpinski, A.C. (2010).Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*.26(6).1237-1245.
 34. Mckenna, k.Y., Green, A.S., & Gleason, M.E. (2002). Relationship formation on the internet: what's the big attraction? *Journal of Social Issues*.58(1).9-31.
 35. McLoughlin, C., & Lee, M. (2008). Future learning landscapes: transforming pedagogy through social software. *Innovate: Journal of Online Education*. 4(5).1-9.
 36. Odaci, H & Celik, C.B. (2013). Who are problematic internet users? An investigation of the correlations between problematic internet use and shyness, loneliness, narcissism, aggression and self-perception. *Computers in Human Behavior*. 29. 2382-2387.
 37. Sanders, C.E., Field, T.M., Diego, M., & Kaplan, M. (2000).The relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents.*Adolescence*.35(138).142-237.
 38. Thompson, L.A., Dawson, K., Ferdig, R., Black, E.w., Boyer, J., & Coutts, J. (2008). The intersection of online social network with medical professionalism. *J Intern Med*. 23(7).

Investigate relationship between social isolation and loneliness, educational performance and using virtual social networks among students

Zahra Derikvandi¹, Nahid Derikvandi², Khadijeh Gashtil³, Mohsen Bagheri⁴

1. M.A. in educational technology, Arak University, Arak, Iran. (Corresponding Author)

2. M.A. in Family counseling, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.

3. M.A. in family counseling, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.

4. Assistant professor of education and psychology, Arak University, Arak, Iran.

Abstract

The aim of present student is to investigate relationship between social isolation and loneliness, educational performance and using virtual social networks among higher education students of Shahid Chamran University in Ahvaz. The study conducted through a survey, and population consisted of all higher education students of Shahid Chamran University, after that 234 students selected through cluster random sampling. The researcher used loneliness scale of Dye Thomas (2004), social isolation scale of Russel (1976) and researcher-made questionnaire of social networks. In order to analyze data, descriptive and inferential statistics-Pearson correlation and Step by step Regression Analyze. The results showed that there was significant positive relationship between loneliness, social isolation and social networks. Also, there was significant negative relationship between educational performance and social networks. The results of regression revealed that loneliness and social isolation were considered as predictive of using social networks among students.

Keywords: Virtual social networks, loneliness, social isolation, educational performance.
